ESKİŞEHİR

Sıra No

1044

نهاده تاجی بر سر خطاب از رحمة للعالمینش و درود دستطاب
اول حضرت آل و اصحاب اولی الالبابه اولسونکه هر بری میدان
براعت و بلاغتده پیشوا و صدق صداقتده و حکمت و لطافتده
مقتدادر بیت بیوردی فخر عالم اصحابی کالنجوم بایهم
اقتدیتم اهتدیتم وبعد وقتاکه بو زبان فارسیه دری جنان
اهلنک لسانلرینک بری و رحمت و نقص و بخشنده ساحه سی
بریا وصد و تحصیل کمالات علمیه عرفانیه ده اولنلره
معانیلرینک لزومی غیر خفی اولوب بر وجهله که بو لسان جلیل علمنه
واصل اولمیان علوم و معارفک و حکم لطائفنک متصفی جاهل
و بی حاصل اولمیه محاضر عرفانده بر امر مبین و شان متعلی
اولوب و تحفه شاهدیک بو فن خطیرده تالیف اولنان زیرک
بیننده جواهر زواهر لغات و لطائفی جامعه و بدور حکم شریفی لامعه
بر مصدقه نعم المحدث الدفاتر و صندوقه لآلی و درر اولوب
لکن اکثر مجالی محجوب مقبول القلوب کبی سر پرده و صعوبت
ایله محجوب قلمغه طلبه ناس ایچون لسان استنباطیه زیلینه نیل
میسر اولمدیغی اجلدن اشبو فقیر و حقیر و کثیر التقصیر عبدالرحمن بن
عبدالله القدوسی جوزبابا الفضل القدوسینک سویدای دل
علیلنده بو سودای خام ~~اولوب~~ و هویدا اولمش ایدیکه
بو تحفه مزبوره جاریه عقل علیل و فاو زبان کلیل استیفا
ایتدمکی قدر شرح و اول محال مستور کشف و فتح اولنوب
معیار ذوی الاعتبارده غبار عشار دل عارینه والسنه

1034

بر اوت
نقصد سیکا بنده ش محکم آب ازبر
نه او قورسک آینه
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
وبعد
هزج بحری مسدس در مقدر

هزج بحری تجنیس اولسه مسدس
انک وزنیدر ای روح مقدس
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
قبای جسمک اولسون خرم اطلس
مهم

صحیک واللیل یوزک آیت نور
دخی الیک ... نور علی نور
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
هزج محذوف بودر اکلا ناچور

نعات ورواتاوزره جاریه اولوب هر آینه تصدیق
واجب ومستطری مناسب اولان محققات حقیقات
لغات وفواید قواعد سعادات غایات تحفه مرقوم فوائدینه
ضم اولنوب بو نسخهٔ شریف وخلقه هدیهٔ لطیف والکن
عوائق شاغله علی الخصوص قلت بضاعه مانعه اولوب تجریدینه
بر دم میمونده مبتنی حضرت عزت حصول امنیته مساعده
ایدوب قلبده مضمر اولان امر ظاهرده مظهر اولوب وکمی
مسمی یه مطابق اولمق امیدی ایله مجموع ومؤلف تحفة الملوک اکمیل
مسمی اولندی صراف گهر صاف هنر اولان اهل انصافدن
مأمولدرکه بو اوراق پرشانه عین رضا ایله نظر بی نظرلرین
دریغ ایتمیه لر وبر جزئی بهانه ایله بیانه اتمیه لر **نظم** دارم
امیدکه این طرفه کلام چو عقد گهر احد بنظام بیاید بعد دکار
عیب لیس ارباب هنر دور از عیب لطف نی غایت احباب
کرم ایلدیلر کفر اصلاح حللها ای قلم وخباب رب الارباب
واهب الامالدن رجودرکه بو نسخه بو فقیر پر قصوره وسیله
صلاح وخاتمه و فلاح عاقبه ایله بمنه وکرمه وبعد وما تو
فیقی الا بالله بخالق علیه توکلت والیه انابت **قال الناظم**
افاض الله تعالى سبحاله الرحمه والمكارم بنام خالق وحی وتوانا
قدیم قادر بینا ودانا معلوم اولکه حرف باء مفرد که کلمه اولنه
ادخال اولنور اکر مفتوح ایسه ادات الصاق در وکاه ظرفیت
ایچون کلور وکاه اولور مصاحبت ایچون کلور بابکه مع معناسنه در

فارسیده اعراب ثلثه ظاهر اولمز
الا اوچ محلده ظاهر اولور اول مضافک آخری مجروردر
نتکم عربیده مضاف الیهک آخری مجرور اولدیغی کبی مثلا جامن
کبی لکن بو اظافت ضمیر متصلک غیرسنده اولور فاماکه ضمیر متصله
مضاف اولنیجه البته مضافک آخری مفتوح اولور مثلا جانش وجانم وجانت کبی
ثانی موصوفک آخری دخی مجرور اولور مثلا خال سیاه کبی
ورخ سرخ کبی لکن بو ایکی صورتده آخر مضاف وآخر
موصوف حروف مدو هاء رسمیه اولمیه دنبری احکام
فاماکه بری اولورسه هر صورتده بشقه بشقه احکام
واردر یانلری یا تحتیه بسیطه دن یا زائده وهای ابهاء
بسیطه دن هاء رسمیه مجبلردن تجدید بی فاوجمع
ثالث معطوف علیهک آخری مرفوع اولور آمر
آخری قابل رفع ایسه شو قدرکه بو صورتده
واو عطف یازیلور لکن اوقنماز مکر ضرورت
وزن اوله واکر معطوف علیهک آخری حرف
مدا اولورسه یاخود هاء رسمیه ایسه اکثری
واوی مضموم ایدرلر نتکم تفصیلی واو بسیطه
ده کجدی سؤال همزهٔ خطاب مکسور وهمزهٔ
تعجب مضموم اولور بو تقدیرجه
اوچ محلده ماعدا اعراب ظاهر اولور
همزه کوره اولور جواب بر قاچ درلو
جواب حکمتدر اولا حصر مذکور اعم واغلبه
مبنیدر ثانیا الهمزه نسبتله در فعله واد وانه کوره دکلدر
ثالثا محصور اولان اعرابدر اداد واتن وفعله اولان ایسه
بنادر نتکم عربیده اولدیغی کبی شرح تحفه وجهه

قال

وکاه اولور ظرفیت ایچون کلور وکاه بی وجه زیاده تحسین لفظ
ایچون کلور که اولمسه ده معنایه خلل کلمز وکاه اولور قسم
ایچون کلور اکر مکسور اولور ایسه ادات توسل درکه اول
مستعار انکله توسل اولنور پس علامت اشتقاق اولور بدانست
وبدانست کبی نام آن معناسنه در نامیک خالقه اضافتی
لامیه در معلوم اوله که عربیده مضاف الیهک آخری مجرور
مکسور اولور اما فارسیده مضافک آخری مکسور اولور
فلیحفظ خالق بر فتح معنایه کلور بری تقدیر معناسنه فتبارک
الله احسن الخالقین ده اولدیغی کبی بری دخی ابداع یعنی
من غیر اصل بر نسنه ایجاد معناسنه خلق السموات والارض ده
اولدیغی کبی وبری دخی تکوین معناسنه خلق الانسان من نطفة
ده اولدیغی کبی بوراده خالقک آخری مضموم در زیرا معطوف
علیه در معلوم اوله که قواعد فارسیده قاعده عطف اولدرکه
واو لفظا حذف اولور وتلفظده معطوف علیهک آخری مضموم
اولور واو محذوفه دلالت ایتسون ایچون لکن واو مزبوره
خطده اولمز حذف اولنمز ضمه دلالت ایتسون ایچون بو مذکور
قیچی واو الف نصکره یا خود یادن صکره واقع اولمز اما
بو ایکسندن صکره اولسه واو مرقومه ضمه ایله متحرک اولوب
تلفظ اولنور فلیحفظ حی والحی الله معناسنه درانکچون
اکثر اوزره بو مشترکه بو حی جناب حقک ذاتیله قائم صفت
حقیقیه در انکچون جناب حقک عالم وقادر اولمسی صحیح در

بیت
نه دکلو شیوه لر قیلسه بتوب نازآ طلعت
اکر آن عاشقلر
لجامن سیم وزر اور روب

محبت چار یارم من وجودم صدر درصدیق
عمر درچشمک جانی دکلسم اولیم ظند یق
غزلا سون عثمانی خدادن بو لمسون توفیق
یزیدبن یزید اولسون علی تلی آیلان تفریق

حی در دیر اوبجی در علیمدر
بلمسی اوبجی در علمندن ذره مقدار نسنه
خارج دکلدر قرآن عظیمنده وهو بکل شیء
علیم دیو بیوردی یعنی الله تعالی هر شیئی بلور
بلجی اولان دیری اولمق لازم قرآن عظیمنده
هو الحی القیوم دیو بیوردی یعنی ابجی حیوة
حقیقیه ایله حی اولان الله تعالی در اوبله
حیدرکه دائم و باقیدر اولمز شرح برکوی

آخرون بوسوزلردرکه بونک معناسی جناب حقک وقادر
اولمسی ممتنع دکلدر دیمکدر بو مزبور جناب حقک حالم
حقنده استعمال اولنوریسه ده اما بزم حقمزده استعمال
اولنور ایسه حی دیمک معتدل المزاج دیمکدر توانا
توان کوچ در توانا کوچلو در شکیب وشکیبا کچه شکیب صبر
در شکیبا صبرلو در زیب ایله زیبا ده اویلدر آخرلرنده اولان
الف معنای مبالغه اتصافی اظهار ایچوندر معلوم اوله که توانا
تابک غیریدر بوندن زورک دخی اول ایکسنه مغایره ده ظاهر اولدیکی
ذور اول کوجدرکه کسبیدر ادمانیله حاصل اولور توان خلقی اولان
کوجدر کسبیله حاصل اولمیه لان کوجک صاحبنه زور زورمند دیرلر
ذورلو معناسنه حاجتمند کبی حاجتلو معناسنه اول حالتکه عارضه
اوله آنده ادات توصیف مند در نیازمند زودمند کبی نیاز ده ذورده
ذور ایله حاجت کبی امور عارضه دندر اول حالتکه خلقی اوله انک
آخر کلمه سنده الف در بینا جویا بالا کبی اولان
الف کبی فورآمند دینمدیکی کبی توانمند دینمز فلیحفظ قدیم
عند الفلاسفه اوچ نوعدر بری قدیم بالذات درکه وجود غیره
محتاج اولمیانه اطلاق اولنور بریده قدیم بالزمان درکه وجودی
مسبوق بالعدم اولمیانه اطلاق اولنور و بری دخی
قدیم باضافه درکه بوک اولمشدرکه بونک وجودندن ماضی آخرنک
وجودینک ماضیسندن اکثر اولدیغی کبی مقابلی حادث باضافه درکه
بو اولمشدرکه بونک وجودندن ماضی ماضی آخرنک وجودینک ماضیسندن

اقل

الفارسیة بلغة العربیة وفی الفصاحة
فارسی عربیه تابعدر فارسی عربینک
ماده وبنیه درواوال حلیه امام اعظم قدس سره
ماده وبنیه فسیله قرائت قراتنه عربینک
مصطلحاتی فی هذا امامان قائلین انلرده
اولمسه
اما دیمکرو دکلدر اماما حسن
ایسه جائز دکلدر دیمکرو ابو سعید بردعی ایدر
دخی جائزدر کافیده لم یبنها علی عرضها
لم تجز بغیر الفارسیة لسان اهل الجنة
لقوله علیه السلام لسان اهل الجنة
العربیة والفارسیة الدریة
نتایج الفنون

اقل اوله اینک وجودی ایک وجودینه نسبتله اما متکلمونک قدیمک
وحادثک ذاتیه و زمانیه انقسامک منع ایتمشلردر بلکه
انلرک عندلرنده قدیم اول نسنه دینورکه ابتداسی اولوب مسبوق
بالعدم اولمیه لعویل واعتماد متکلمونک قوللرنه در قادر شول
شیئه درکه دلرسه برشی ایشلر و دیلرسه ترک ایدر بینا
زیاده کورر معناسنه صفه مبالغه در عربیده بصیر کبی معلوم
اوله که اسمک آخرنده اولان الف ساکن کاه حرف ندا اولور
وکاه استغاثه و ندبه ایچون کلور وکاه مبالغه اتصاف ایچون
کلور توانا وبینا وکویا و دانا ده بویله در دانا اسم فاعل
در دانستن معناسنه بلیجی در عربیده عالم کبی داننده ن ترخیم
اولنمشدر نکته دان دن جزء اولان دان دخی بو معنایه در
دان مشتق اولیجق ذکر اولنان معنایه اولور اسم جامد اولیجق
آخر معناسی اولور انده اولان دان کبی دانا مبالغه ایله سو بیلور
دیمکدر عربیده علم کبی صفه مبالغه در والف دن صکره نون
ایله دانان دیمک دخی جائزدر خرامان کبی و دخی دانانیک
مقابلی نادان درکسک مقابلی ناکس و مردک مقابلی نامرد
اولدیغی کبی لسان فارسیده نا ادات سلبیدر کلمه یه داخل اولوب
مدخولنک مدلولنده اولان وصفی موصوفندن سلب ایدر فلیحفظ
و دخی ناظم مرحوم کل امر ذی بال لم یبدأ باسم الله فهو ابتر
حدیث شریفیله عمل ایچون کتابنی نام خدا ایله بدء ایتدی و اسماء
الهیه دن بریسی اسم شریفیله جناب حقی وصف ایتدیکه امهات

3

فصل فی القدیم والحادث القدیم بالذات
هو الذی لا یکون وجوده من غیره و هو منحصر
فی الحق تعالی شیء والقدیم بالزمان هو الذی لا اول
لزمانه کالفلک والحادث بالذات هو الذی
یکون وجوده عن غیره کالممکنات والمحدث
بالزمان هو الذی یکون لزمانه ابتداء وقد کان
وقت لم یکن هو فیه موجوداً ثم انقضی ذلک
الوقت وجاء وقت صار هو فیه
موجوداً کالمرکبات العنصریة فالقدیم بالذات
اخص مطلقا من القدیم بالزمان و هو اعم من
وجه من المحدث بالذات و هو اعم مطلقا من المحدث
بالزمان والبواقی متباینة غازماکر شرح حد
عناصر اربعه ارض ماء هواء

ای فلک میلک اگر جاهل نادانه ایسه
بن دخی وقدرک کامل دانا دکلم
بکا بوجور ندر صاحب عرفان صنوبر
اهل فضل اکلدکسه بنی حاشا دکلم

اسماء الٰهیه‌در **فوائد جیمه** اجتماع محققین بونك اوزرینه‌در كه
جناب حقّه بجوه صفات حقیقیه وار در كه الله انكله ازلاً و
ابداً موصوف در و اول صفات اجسام و اعراض و جواهر
دكلدر سمیع در لكن كندویه مخصوص اولان سمعله سمیعدر و بصیر در
لكن كندویه مخصوص بصر بلمه بصیر در علیمدر لكن كندویه مخصوص علمیله
علیم در وكذا سائر الصفات و دخی صفات الٰهیه ذات
حقّك نه عینیدر و نه غیریدر و دخی رب العالمین فعل و خلقده
صفات علیه‌سنه محتاج دكلدر مخلوق اولدیغی كبی و دخی صفات
الٰهیه بیننده تغایر یوقدر مثلا جناب حقّك علم قدرت در
و یا غیر قدرت در دینلمز وكذا غیره **تقطیع** بنام خاماعیلن
لغوحی و مفاعیلن تو انا فعولن قد یوفا مفاعیلن در و بینا
مفاعیلن و دانا فعولن **قاعده** فجی تقطیع مراد اولنسه بیتده
هر سبب افاعیلده بر سبب و بیتده هر وتد افاعیلده بر
وتد بیتده هر فاصله افاعیلده هر فاصله مقابله‌سنده وضع اولنور
مثلا بیت مدیده مد یا عاكف الیحنی ولجا مصراعنده واقع
اولان مد یا عا ده اولدیغی كبی كه مد مقابله‌سنده فا و یا مقابله
سنده علا و عا مقابله‌سنده تن وضع اولنشدر كه وزن فاعلاتندر
و بیت كامله و كملت لا احد یفوقك فانتهج مصراعنده واقع
و كملت لا ده و كمل مقابله‌سنده متفا و تلا مقابله‌سنده علن وضع
اولنمشدر متفاعلن در **قاعده** تقطیعده حرف اول ساكن ثانی
متحرك ایكی حرف عدا اولنور نته كه مد ده بلدك **قاعده** تقطیعده

صفات

تقطیع

تقطیعده تنوین حرف ساكن منزلنه تنزیل اولنور كه با عادة
عادتن منزلنه تنزیل اولدیغی كبی **قاعده** تقطیعده اعتبار مطلق
حركه‌در مثلا افاعیلده بر حرف مضموم اولسه البته سبب و وتد
و فاصله ده انك مقابله‌سنده اولان حرف مضموم اولمق لازم
دكلدر زیرا كاه اولیور مضموم مفتوح و مكسور مقامنه و كاه
مكسور و مفتوح مقامنه مفتوح و مكسور مضموم مقامنه اقامت
اولنور **قاعده** تقطیعده معتبر اولان حرف ملفوظدر حرف
مكتوب دكلدر مثلا بیت مدیده فی التجنی عبارتنك تقطیع
فجی دینور فا و تا و جیم اعتبار اولنور اما الف و لام و آخرنده
یا اعتبار اولنماز تقطیعده افاعیلده واقع سبب و وتد و فاصله
نك حروفی عدده مساوی و مطابق اولمق لازمدر كه وزنك
وزنه مطابقتی حاصل اوله و اكر بیتده اولان سبب و وتد
فاصله‌ده حروف چوق اولورسه مزبورلرده ساكن متحرك چوق
اولمق كرك و اكر آز اولورسه مزبورلرده متحرك چوق اولمق كرك
و یاخود مشدد حرف چوق اولمق كرك وزن حاصل اوله زیرا
حركت و شدّه حرف مقامنده اولور اونلر اولمزسه اشباع اولمق
كرك **قاعده** خط تقطیع سائر خطوطه مخالفدر معلوم
معروفدر كه علمای بیورمشلردر كه خطان لا یقاسان خط المصحف
و خط العروض فعلیكم بهذه القواعد الهینة فی قلبك حتی یتیسر لك
التقطیع مهما لزم علیك ثنا و حمد و شكر فی نهایة سپاس
و منت بی حد و غایه ثنا مطلق ذكر بالخیر معناسنه در حمد

فائده

ئه

حمد فتحله عربیده مدح و ثنا فارسیده
ستودن و سپاس تركیده اوكمك
معناسنه و لیكن فی الاصل عربیده
ایكی لسانده بلكه زیاده استعمال شایعدر
هم دخی میان علماده مشهور معنای لغویسی
و عرفیسی وار و رفقلریله محلرنده مشبعا
مفصلدر كندی شرح تحفه وهبی

حمد تعظیم وجهی اوزره فعل جمیل ایله وصف معناسنه در انجق
لسانله اولور شکر محسن اوزرینه ثنا در اپدیکی نعمت ایچون
لسانیله وجنان ایله وارکانیله اولور پس ثنا معانیء مزبوره
بیننده قدر مشترکدر وحمد ایله شکر بیننده عموم وخصوص
من وجه در شرح شفاده دیرکه فی قوله حمد ایله شکر لفظان مترادفان
دیر تحریر ایدر وفی قوله حمد قوله ~~خصوص~~ مختص درکه الحمد لله
دینور شکر فعله مختص درکه اعملوا آل داود شکرا بوکا دلیل در
وفی قوله حمد صفات ذاتیه ایله ~~و~~ مدح در علم وشجاعت
کبی شکر صفات فعلیه ایله مدح در کرک ذاتیه اولسون کرک فعلیه
اولسون زیرا حمد ذمک ضدیدر ذم ایسه صفات قبیحه نک
حملسنه اطلاق اولنور ذاتیه اولسون فعلیه اولسون ضدان ایسه
محل واحده اوزرینه تعاقب ایدرلر پس ایمدی حمد وذم محل واحد
اوزرینه تعاقب ایدر شکر نعمت اعتراف ونعمتی بزینه بزینه ثنادر
قلب وجوارح ایله ضدی کفردرکه نعمتی انکار معناسنه در
بی لفظی فارسیده حرف نفی در سپاس کسر سین ایله فارسیده
اولکک معناسنه در منت ومن عربیده تعداد نعمت معناسنه در
بوده ایکی وجه اوزره در بری من توبیخدر وبری من تنبیه عباد
دن منهی اولان اولدرکه ولا تبطلوا صدقاتکم بالمن والاذی آیه
کریمه سندن مراد اولدر ثانیء دکلدر اما جناب رب الاربابه
ایکسی دخی سزادر فلیحفظ فانه نفیس حد هر شیئک سنورینه
دیدلر غایت بر شیئک نهایتنه دیدلر ودخی بو بیت مرهون در

تقطیع ثنا وحم مفاعلن د شکری بی مفاعیلن نهایه فعولن
سپاس ومن مفاعیلن نتیجه مفاعیلن د غایه فعولن

انکم وار ایدوب بو کائناتی بر تدبیر هم حیاتی هم مماتی
کون حدوث معناسنه در کائنات یوغیکن حادث
اولان اشیایه اطلاق اولنور موت وحیات جسم وعرض
اولمسنده اختلاف اولندی وار در ابن عباس وامام کلبی
وامام مقاتل بیورمشلرکه موت جسمانیدر کبش صورتنده
در برشیئه اوغرامز وبرشیئه انک رایحه سنی طویمز الا فی
انحال اولور یوم قیامتده جنت ایله نار بیننده ذبح
اولنوب اهل جنت موتک کندوسنی کوروب وکندولرینک
نعم وافرایجنده خلود لرین طویوب عید بر عید ایدرلر اللهم
ارزقنا اهل نار دخی عقوبات کثیره ایچنده خلود لرین طویوب
ماتم بر ماتم ایدرلر العیاذ بالله تعالی حیات بر قسراق
صورتنده درکه حضرت جبرائیل وانبیاء کرام علیهم الاکرام
اکا بنرلردی حماردن بیوک وبغلدن کوچک ادمک کوزی
ایردیکی یره ایاغن ابر هرنه شیئه اوغرا اکسه وهر شیئکه
انک رایحه سنی طویسه فی الحال دیریلور ساوری انک
ایاغی التندن تراب الوب عجلک جوفنه قویوب عجل دیرلدی
بوکا کوره اعتدال مزاج سببیله حیوانک دیریلمسی حالنه
حیات وانقطاع حیات حالنه موت ونیمه بینه تجوز اولندی
یاخود اشتراک قبیلندندر اولور بعض متکلمین دیمشلرکه موت

میت ایله قائمه بر حالتدر بو کا کوره موت عرضدر حیات
کبی وموت امر وجودیدر جناب کبی بس بینلرنده اولان
تقابل تقابل تضاددر اما اکثرون دیمشلر که موت عدمیدر
یعنی موت خارجده معدوم در میت ایله قائم دکلدر
و بینلرنده اولان تقابل تقابل عدم وملکه در وخلق موت
دن مراد ایجاد دکلدر بلکه تقدیر در ودخی خلق ممات دن
مراد ماده خلق اولان نطفه وعلقه ومضغه نک خلقیدر
وخلق حیات مراد وجود انسانک خلقی واکا نفخ روح
اولمسی دخی جائزدر وخلق موتی خلق حیات اوزرینه تقدیمک
وجهی اولدر که زیرا موت اقدمدر زیرا انسان نطفه وعلقه
ومضغه ایکن حکم موتده در حیات حکمنده دکل ایدی
امدی موت وقوعده مقدم اولدوغی کبی ذکرده دخی مقدم
اولدی بر وجه دخی بولمق قابلی قابلدر که خلق موت تقدیم
اولندی ذکر موت مؤمنک نصب عینی اولسون ایچون اهتمام
اولنمش اولسه کرک زیرا علما بیورمشلر که ما من ذکر افضل بعد ذکر الله
تعالی من ذکر الموت زیرا ذکر موت کشینک دنیا مستلذاتندن
اعراضنه وجانب اخرته اقبالنه سببدر ابو الدردا حضرتلری
رحمه الله فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن روایت بیورمشلر که
لو ثلث ما طأطأ ابن ادم رأسه الفقر والمرض والموت الحدیث
تقطیع اکا کمو ٥ مفاعیلن ردیبو کا ٥ مفاعیلن تنا تی فعولن
برتدیهم مفاعیلن حیاتی هم مفاعیلن حماتی فعولن یوغیکی